

Nationaal Coördinator
Terrorismebestrijding en Veiligheid
Ministerie van Veiligheid en Justitie

> Retouradres Postbus 16950 2500 BZ Den Haag

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

**Nationaal Coördinator
Terrorismebestrijding en
Veiligheid**

Programmadirectie
Contraterrorisme

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 16950
2500 BZ Den Haag

Contactpersoon
T 070 751 54 01

Ons kenmerk
699865

Bijlagen
1

*Bij beantwoording de datum
en ons kenmerk vermelden.
Wilt u slechts één zaak in uw
brief behandelen.*

Datum 9 november 2015

Onderwerp Beleidsimplicaties Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 40

Bijgaand bied ik u de openbare versie van het Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland (DTN) 40 aan, opgesteld door de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV). Dit DTN geeft inzicht in het actuele dreigingsniveau en de factoren die daartoe aanleiding geven. Het dreigingsniveau is, gebaseerd op de ontwikkelingen in deze DTN-periode, wederom vastgesteld op substantieel. Dit betekent dat de kans reëel is dat er een aanslag in Nederland plaatsvindt.

Zoals reeds geconstateerd werd in het DTN 39, bevestigen onder andere de gebeurtenissen in Frankrijk en Tunesië van afgelopen zomer eens te meer het huidige dreigingsbeeld. Ook in Nederland en andere Westerse landen zijn soortgelijke aanslagen al langere tijd voorstelbaar.

Het Actieprogramma Integrale Aanpak Jihadisme vormt het beleidsmatige antwoord op de geconstateerde jihadistische dreiging. De verschillende maatregelen binnen het Actieprogramma en hun effectiviteit moeten altijd in samenhang worden gezien. Een aantal maatregelen ziet bijvoorbeeld op toepassing van (bestuurlijke) interventies gericht op individuen en een aantal maatregelen wordt breder ingezet, bijvoorbeeld de inzet op het voorkomen van radicalisering. Deze mix van maatregelen biedt het kabinet de mogelijkheid om binnen de kaders van het bestaande beleid de inzet bij te stellen op basis van actuele ontwikkelingen. De maatregelen in het Actieprogramma worden dan ook voortdurend tegen het licht gehouden, onder andere naar aanleiding van dit periodiek vastgestelde DTN. Op eventuele wijzigingen in de zwaarte en de inzet van maatregelen en op de algehele voortgang van het Actieprogramma wordt ingegaan in de vierde voortgangsrapportage die tegelijk met dit DTN aan uw Kamer wordt aangeboden. Daarmee kom ik tevens tegemoet aan een verzoek gedaan door de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie op 30 september jl.

In deze brief ga ik in op enkele belangrijke noties uit DTN 40. Daarnaast licht ik enkele elementen toe die van invloed zijn op de huidige dreiging tegen Nederland en het beleidsmatig antwoord dat daarop is of wordt ontwikkeld.

DTN 40

De dreiging tegen Nederland is onveranderd substantieel. Dat betekent dat de kans op een aanslag in Nederland reëel is. Er zijn in Nederland op dit moment echter geen concrete aanwijzingen voor een op handen zijnde terroristische aanslag.

De voornamelijk jihadistische dreiging blijft complex en kent een veelheid aan actoren. De dreiging gaat in potentie uit van internationale en lokale netwerken en van eenlingen. Dat laatste werd opnieuw duidelijk toen een jihadistische eenling hoogstwaarschijnlijk een aanslag wilde plegen op de hogesnelheidstrein Thalys op 21 augustus jongstleden. Deze aanslag kon worden verijdeld dankzij het optreden van medepassagiers.

Beleidsimplicaties

De nu volgende paragraaf benoemt een aantal elementen dat van invloed is op de huidige dreiging tegen Nederland en geeft een toelichting op reeds genomen of te nemen maatregelen.

Zorgen over aspecten van het salafisme

In september 2015 heeft de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) uw Kamer geïnformeerd over het kabinetsbeleid over de aanpak van problematische aspecten rond salafisme in Nederland.¹ Aanvullend daarop kan worden gemeld dat het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatie Centrum (WODC) via een haalbaarheidsstudie zal onderzoeken in hoeverre en op welke wijze de omvang van de aanhang van het salafisme in Nederland kan worden vastgesteld.

Een actueel beeld in relatie tot het salafisme hangt samen met de notie dat in opvangcentra voor asielzoekers humanitaire hulp wordt geboden door salafistische organisaties. Daarbij kan het voorkomen dat zij proberen asielzoekers te beïnvloeden. Wanneer dit gepaard gaat met problematische gedragingen, valt dit ook onder de voorgestelde aanpak salafisme en zal afhankelijk van de aard en ernst van het geval langs één of meer van de drie sporen worden gehandeld. De officiële instanties die asielzoekers opvangen, zijn alert op het mogelijk verbinden van voorwaarden aan de geboden hulp of het accepteren onder dwang van hulp uit een bepaalde hoek. Om het bewustzijn en de kennis hierover te actualiseren, te verstevigen en te borgen, worden trainingen op maat aangeboden aan medewerkers van de officiële instanties.

Binnen de kaders van het Actieprogramma Integrale Aanpak Jihadisme wordt ook ingezet op het vergroten van de weerbaarheid van moslimgemeenschappen (maatregel 27) en wordt nadere invulling gegeven aan de aanpak van visumplichtige extremistische sprekers (maatregel 20f). U bent daarover in maart

**Nationaal Coördinator
Terrorismebestrijding en
Veiligheid**
Programmadirectie
Contraterrorisme

Datum
9 november 2015

Ons kenmerk
699865

¹ Brief minister van SZW, 23 september 2015, vergaderjaar 2015 – 2016, 29 614 nr. 38. De brief en beleidsreactie is gebaseerd op een analyse van de AIVD en NCTV; Publicatie AIVD/NCTV, 23 september 2015, Salafisme in Nederland: diversiteit en dynamiek.

van dit jaar geïnformeerd.² In Europees verband vinden de komende periode bilaterale gesprekken plaats met landen, waarmee reeds wordt samengewerkt in de aanpak van jihadisme. In deze gesprekken wordt informatie uitgewisseld over in Europa rondreizende, visumplichtige extremistische sprekers. Ook zit Nederland een Europese werkgroep voor die verdere informatie-uitwisseling en goede gebruikmaking van de bestaande Europese instrumenten verkent.

**Nationaal Coördinator
Terrorisbestrijding en
Veiligheid**

Programmadirectie
Contraterrorisme

Datum

9 november 2015

Ons kenmerk

699865

Ontwikkelingen migratiestromen en jihadisme

In diverse media is gedurende de afgelopen periode over mogelijk misbruik van de vreemdelingenketen door jihadistische groeperingen bericht. Hoewel nog niet vastgesteld, sluiten de verantwoordelijke diensten en organisaties in Nederland en in Europa hun ogen niet voor deze mogelijkheid³. De EU en Nederland zijn dan ook alert op signalen van misbruik van de asielprocedure door ISIS of andere terroristische organisaties.

In Nederland is en wordt veel geïnvesteerd in het bevorderen van het veiligheidsbewustzijn bij medewerkers van de vreemdelingenketen (waaronder COA, DT&V, IND). Zo ontvangen de medewerkers op de vele nieuwe locaties van het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) die momenteel worden opengesteld een training met speciale aandacht voor veiligheidsonderwerpen. Daarin wordt onder meer aandacht geschonken aan veiligheidsbewustzijn in het kader van nationale veiligheid. Ook het Rijksopleidingsinstituut tegen Radicalisering (ROR), dat vanaf september 2015 operationeel is, zal opleidingen verzorgen voor professionals in onder andere de (brede) Veiligheids-Terrorisbestrijdings- en Vreemdelingenketen.

In algemene zin kan worden gesteld dat de signalering van potentiële radicalisering of jihadistische intenties in de vreemdelingenketen op verschillende niveaus kan plaatsvinden. Binnen de uitvoerende organisaties van de vreemdelingenketen is een meldstructuur ingericht voor dergelijke signalen waar de registratie- en screeningprocedures deel van uitmaken, maar ook via de medewerkers op de werkvloer en uit de vluchtelingenpopulatie zelf worden signalen ontvangen.

Daarnaast is er aandacht voor het risico op ronselen door jihadisten in asielzoekerscentra. In dit verband wordt onder andere getracht gevoelens van frustratie onder asielzoekers te voorkomen. Frustraties kunnen immers de vatbaarheid voor radicalisering en rekrutering vergroten. De brief, die door de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie is verzonden aan alle asielzoekers waarin hij uitleg geeft over de opvang, de asielprocedure en over wat zij kunnen verwachten, is hieraan ondersteunend.⁴ Ook wordt er gewerkt aan een handreiking voor gemeenten om onrust en frustraties te voorkomen.

² Brief minister van VenJ, SZW, BZ, BZK, 3 maart 2015, Vergaderjaar 2014-2015, 29 754 nr.303.

³ Over de maatregelen die op internationaal en nationaal niveau zijn getroffen, bent u eerder al geïnformeerd via de beleidsimplicaties bij het DTN 39 (Tweede Kamer, vergaderjaar 2014-2015, 29 754 nr. 313).

⁴ Open brief Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, "Asiel in Nederland", 19 oktober 2015.

Het WODC zal door middel van een onderzoek een bijdrage leveren aan de kwaliteit van de signalering van betrokkenheid bij radicalisering, jihadisme en van ronselpraktijken in de vreemdelingenketen. De vragen die daarbij centraal staan zijn: zijn er signalen van de aanwezigheid van jihadisten in de vreemdelingenketen? Hoe is de signalering van jihadisme en radicalisering in de vreemdelingenketen opgezet? Wat zijn mogelijkheden om deze verder eventueel eerder en beter te onderkennen? Dit onderzoek is naar verwachting halverwege 2016 gereed.

**Nationaal Coördinator
Terrorisbestrijding en
Veiligheid**

Programmadirectie
Contraterrorisme

Datum
9 november 2015

Ons kenmerk
699865

Er wordt, kortom, geïnvesteerd in de gehele vreemdelingenketen om eventuele signalen van potentiële radicalisering, ronselen of jihadistische intenties te onderkennen. Zoals in de samenvatting van het DTN 40 is gemeld zijn er, ondanks een enkel zorgelijk signaal dat jihadistische groepen de intentie zouden hebben om gebruik te maken van de vluchtelingenstroom met het oogmerk aanslagen te plegen, geen bevestigde gevallen van jihadisten die vanuit het Midden-Oosten of Noord-Afrika als *operatives* (dat wil zeggen handlangers of uitvoerders) via de vluchtelingenstroom naar Europa worden gestuurd.

Gewelddadige incidenten tegen noodopvang asielzoekers, toename extremistische uitingen en confrontaties

In DTN 40 wordt geconstateerd dat de huidige dynamiek rond de instroom van vluchtelingen en de onvrede die daarover in een deel van de samenleving bestaat, een toename van extremisme tot gevolg heeft. Dit uitte zich onder andere in de bestorming van een asielzoekerscentrum in Woerden (op 9 oktober jl.), bekladdingen van opvanglocaties en de bedreiging van burgemeesters, wethouders en raadsleden. Met bijvoorbeeld de demonstratie van Pegida in Utrecht (op 11 oktober jl.) werd zichtbaar dat hernieuwde gewelddadige confrontaties tussen links- en rechts-extremisten, maar ook tussen links-extremisten en rechtspopulisten mogelijk zijn. De gevolgen van botsingen tussen extremistische groepen zijn vooralsnog vooral gerelateerd aan de openbare orde en veiligheid. Aangezien extremistische uitingen zich niet langer uitsluitend via traditionele netwerken en organisaties manifesteren, maar meer voort lijken te komen uit losse groepen en personen, wordt de komende periode bezien of en welke extra maatregelen hierop nodig zijn.

Benadrukt wordt dat de kaders rond problematisch gedrag, zoals die ook zijn benoemd in de brief over salafisme in Nederland⁵, hier onverkort van toepassing zijn. Tegen deze achtergrond dienen zowel de overheid als de samenleving, ieder op hun eigen wijze en binnen de kaders van de Grondwet, normen te stellen en daarmee ook tegenwicht te bieden aan organisaties en personen die aanzetten tot haat, onverdraagzaamheid, antidemocratische gedragingen en die de vrijheid van anderen proberen in te perken.

Spanningen tussen Turkse en Koerdische gemeenschappen

DTN 40 constateert toegenomen spanningen tussen Koerdische en Turkse gemeenschappen in Nederland. Op initiatief van de Minister van SZW is eind 2014 met verschillende organisaties uit de Turkse, Koerdische en Alevitische

⁵ Brief minister van SZW, 23 september 2015, vergaderjaar 2015 – 2016, 29 614 nr. 38.

gemeenschap op nationaal niveau een dialoog gestart. Deze dialoog is erop gericht om gezamenlijk verantwoordelijkheid te nemen in het voorkomen dat conflicten en spanningen vanuit Turkije naar ons land overslaan en hier tot incidenten kunnen leiden. Met de bij deze dialoog betrokken organisaties is afgesproken dat zij hun achterban actief oproepen om beheerst om te gaan met meningsverschillen en met elkaar in gesprek gaan om escalaties in ons land te voorkomen.

Het lokaal bestuur is verantwoordelijk voor de handhaving van de openbare orde en veiligheid en wordt waar nodig ondersteund vanuit het Rijk. Deze ondersteuning vindt momenteel onder andere plaats door advisering en praktische ondersteuning door de Expertise-unit Sociale Stabiliteit (ESS).

Dreiging die kan uitgaan van gefrustreerde personen van wie de uitreis is tegengegaan of mislukt

De notie uit eerdere DTN's dat de dreiging niet beperkt is tot uitreizigers en terugkeerders, maar tevens afkomstig is van gefrustreerde personen van wie de uitreis is tegengegaan of mislukt, wordt in DTN 40 nogmaals bevestigd. De aanpak van deze personen past binnen de kaders van de aanpak in het Actieprogramma Integrale Aanpak Jihadisme. Naar personen van wie de uitreis is tegengegaan of die een mislukte uitreis poging hebben ondernomen, wordt waar mogelijk een strafrechtelijk onderzoek gestart. Politie, AIVD en overige betrokken partijen blijven alert op ontwikkelingen en delen van relevante informatie. Ook worden tegengehouden en mogelijk gefrustreerde uitreizigers in het lokale domein besproken in een multidisciplinair casusoverleg. Hierin werken de betrokken landelijke en lokale partijen (strafrechtelijk en bestuurlijk) intensief samen met als doel informatie uit te wisselen en een pakket met de meest effectieve maatregelen samen te stellen. Deze maatregelen zijn erop gericht om het risico dat van deze personen kan uitgaan, te reduceren. Het wetsvoorstel Tijdelijke wet bestuurlijke maatregelen terrorismebestrijding creëert de mogelijkheid om bestuursrechtelijke maatregelen te treffen op onder andere tegengehouden en mogelijk gefrustreerde uitreizigers. Te denken valt aan maatregelen als een periodieke meldplicht of een contactverbod. Het advies van de Raad van State over dit wetsvoorstel is inmiddels ontvangen.

Internationale context

Het DTN constateert een spanningsveld met betrekking tot Turkije. De ambivalente rol die daar uit voortkomt, betekent dat het belang van de dialoog op het terrein van terrorismebestrijding onverminderd hoog is. Naast bilaterale inspanningen bieden het Global Counterterrorism Forum (GCTF) en de anti-ISIS coalitie daar goede platformen voor.

Vrouwen en meisjes bij ISIS

Tot slot wordt in het DTN geconstateerd dat vrouwen en meisjes voornamelijk niet actief deelnemen aan de strijd, maar wel worden getraind in het gebruik van wapens. De aanpak van gewelddadig jihadisme richt zich al langere tijd ook op vrouwen en meisjes, bijvoorbeeld rond rekrutering en het voorkomen van uitreis. Deze benadering wordt ondersteund door de analyse in het DTN. Momenteel

**Nationaal Coördinator
Terrorismebestrijding en
Veiligheid**
Programmadirectie
Contraterrorisme

Datum
9 november 2015

Ons kenmerk
699865

wordt bezien of een meer genderspecifieke benadering effectief kan zijn bij het tegengaan van radicalisering, rekrutering en de uitreis van vrouwen en meisjes. Indien daar aanleiding toe bestaat wordt dit opgevolgd door gericht beleid. Over de uitkomsten en eventuele beleidsontwikkeling wordt u geïnformeerd in het volgende DTN 41 en de beleidsimplicaties bij DTN 41.

De Minister van Veiligheid en Justitie,

G.A. van der Steur

**Nationaal Coördinator
Terrorismebestrijding en
Veiligheid**

Programmadirectie
Contraterrorisme

Datum

9 november 2015

Ons kenmerk

699865